

מכתבים למגרכת

מצוות פרו ורבו

לכב' העורך.

מר דב שטיין חולק על הרב אבינר בענין מצוות פו"ר (אסיא לא-לב, 78-79; ספר אסיא ד', עמ' 188-189) וסובר כי אדם שהוליד בן ובת ממשיך לקיים מצוות פו"ר מדאורייתא אם ממשיך להוליד, אך בעוד שלפני כן היה חייב לעסוק במצוה זו, הרי אחר קיום המינימום של בן ובת יש רשות בידו לעסוק במצוה זו, שהיא מצוה קיומית מדאורייתא כמו מצות צדקה וכו'. חז"ל הוסיפו במצוה דרבנן "ולערב אל תנח ידך" חיוב, היינו שקבעו מצוה חיובית מדרבנן בנוסף למצוה הקיומית מן התורה.

נראה לענ"ד כי רוב הפוסקים אינם סוברים שאחר הולדת בן ובת ממשיכים לקיים מן התורה אפילו מצוה קיומית.

בשו"ע אה"ע סי' א סע' ח נפסק: "אע"פ שקיים פו"ר אסור לו לעמוד בלא אשה ... ואם אין ספק בידו לישא אשה בת בנים אא"כ ימכור ספר תורה, אם אין לו בנים ימכור כדי שישא אשה בת בנים, אבל אם יש לו בנים לא ימכור אלא ישא אשה שאינה בת בנים ולא יעמוד בלא אשה. וי"א שאפילו אם יש לו בנים ימכור ס"ת כדי שישא אשה בת בנים". הפוסקים מציינים כי אחר שהוליד בן ובת מקיים רק מצוה דרבנן של "ולערב אל תנח ידך" (על פי דברי ר' יהושע בגמ' יבמות סב:), והמחלוקת בין הדעה הראשונה בשו"ע לדעת היש אומרים היא האם מוכרים ס"ת למצוה דרבנן זו. אלו היתה מצוה קיומית מדאורייתא בהולדת ילדים נוספים, ברור שהמתירים למכור ס"ת כדי לשאת אשה בת בנים אף למי שקיים כבר פו"ר, היו מזכירים כי בדמי מכירת ספר התורה הוא גם מקיים מצוה דאורייתא.*

* לכאורה ניתן היה להביא ראייה גם מדברי הגר"א בשו"ע אה"ע סי' א, ח. הגר"א פוסק כי אם יש לאדם בנים הרבה ומתירא שאם ישא אשה בת בנים יבואו קטטות ומריבות בין הבנים ובין אשתו — מותר לישא אשה שאינה בת בנים. על כך מעיר הגר"א שאפי' מצוה דאורייתא נדחית מפני קטטה, וכל שכן הכא דאינו אלא מדרבנן, כמ"ש הרי"ף והרא"ש. אך לא הבאתי זאת כראיה כי ניתן לומר שהגר"א התכוון שהחיוב אינו אלא מדרבנן, אך מצוה קיומית קיימת גם מדאורייתא, כאכילת מצוה בשאר ימי הפסח. וכן ניתן לפרש את הלשון "מצוה מדרבנן" המובאת בדברי הפוסקים שהובאו למעלה.

הערה נוספת לדברי הרב יעקב אריאל באותה חוברת (שם, עמ' 74-78; ספר אסיא ד', עמ' 184-188): הרב אריאל דן בשאלה של אשה שילדה מספר רב של בנים או בנות בלידות תכופות ועדיין לא קיים בעלה מצות פו"ר — האם מותר בשעת הדחק להתיר להם מניעת הריון, ומסיק שמצות פו"ר זמנה כל החיים אלא שמצוה להזדרז ולקיימה מוקדם ככל האפשר, ולכן בעת הצורך ניתן לדחות את המצוה, כמו שהיום נוהגים בני תורה לדחותה ואינם נושאים אשה בגיל י"ח.

עפ"ז יש להעיר לכאורה, כי היתר זה לשימוש באמצעי מניעה אצל מי שלא קיים עדיין פו"ר לא צריך להיות מוגבל לאשה שילדה מספר רב של בנים או בנות ועדיין לא קיימו מצות פו"ר, אלא גם לזוג צעיר שהבחור בן תורה שנשא אשה כדי לכבוש את יצרו אך אינו רוצה להוליד עדיין כדי לא להבטל מתלמוד תורה. לפי סברת הרב אריאל, גם במקרה זה יהיה מותר להשתמש באמצעי מניעה ולדחות את מצות פו"ר, כשם שמותר לבחור בן י"ח לדחות את נישואיו, וכשם שמותר לזוג המתואר בשאלתו של הרב אריאל לדחות את קיום מצות פו"ר לזמן מה ע"י שימוש באמצעי מניעה (אלא אם כן נחלוק על עיקר היסוד של הרב אריאל שליט"א).

בברכה,

ד"ר דניאל מלאך

ירושלים